

СИСТЕМА МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ЕФЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ

УДК 336.2

Сибірянська Ю. В.
кандидат
економічних наук,
доцент кафедри
фінансів
Київського
національного
економічного
університету
імені Вадима
Гетьмана

Кондратюк О. Ю.
студентка 5 курсу
фінансово-
економічного
факультету
Київського
національного
економічного
університету
імені Вадима
Гетьмана

Анотація. У статті оцінено фіскальну ефективність існуючої в Україні системи майнового оподаткування. Обґрунтовано можливість зміщення акцентів в оподаткуванні у бік фіскально надійних, соціально справедливих та простих в управлінні майнових податків. Розраховано оптимальне значення рівня централізації ВВП в бюджеті через майнові податки, запропоновано альтернативну структуру податків на майно у податкових надходженнях місцевих бюджетів України, що сприятиме збільшенню їх фінансової самостійності, більш рівномірному розподілу навантаження між різними верствами суспільства та знизить тиск на бізнес.

Ключові слова: податки на майно, плата за землю, податок на нерухомість, транспортний податок, оптимізаційна модель.

Анотація. В статье оценено фискальную эффективность существующей в Украине системы имущественного налогообложения. Обоснована возможность смещения акцентов в налогообложении в сторону фискально надежных, социально справедливых и простых в управлении имущественных налогов. Рассчитано оптимальное значение уровня централизации ВВП в бюджете через имущественные налоги, предложено альтернативную структуру налогов на имущество в местных бюджетах Украины, что будет способствовать увеличению их финансовой самостоятельности, более равномерному распределению налоговой нагрузки между разными слоями общества и снизит

давление на бизнес.

Ключевые слова: налоги на имущество, плата за землю, налог на недвижимость, транспортный налог, оптимизационная модель.

Abstract. In the article fiscal effectiveness of Ukrainian property taxation system is estimated. The possibility of shifting tax burden towards fiscally reliable, socially equitable and easy to manage property taxes is augmented. The optimum level of GDP centralization in the budget through property taxes is calculated. In order to increase local budgets financial autonomy, to equalize the tax burden distribution between different segments of society and to reduce the burden on business, the alternative property taxes structure in Ukrainian local budgets is proposed in the article.

Keywords: property taxes, land payments, property tax, vehicle tax, optimization model.

Постановка проблеми. Система майнового оподаткування в Україні останніми роками зазнала значних змін (змінювалась як види, кількість майнових податків, так і механізми їх адміністрування), проте досі майнові податки не мають фіскального значення та не сприяють наповненню місцевих бюджетів. Зміни, що вносились до законодавства в процесі реформування податкової системи в цілому та майнового оподаткування зокрема, не характеризувались системністю та обґрунтованістю, реальні ефекти запропонова-

них і реалізованих податкових новацій у короткостроковому та довгостроковому періодах не аналізувались. В умовах же фіскальної децентралізації, суттєвого зниження доходів і рівня життя переважної більшості населення України, масового ухилення від сплати податків, нерівномірного розподілу податкового навантаження в країні, акценти в оподаткуванні доцільно змістити в бік оподаткування заможних верств суспільства, їх багатства та пасивних активів. Податки на майно в цьому контексті, як свідчить світова практика, є найбільш прийнятними як з точки зору принципу соціальної справедливості, так і фіскальної достатності та ефективності. Тому вітчизняна система майнового оподаткування повинна бути оптимізована, а механізми нарахування і сплати майнових податків – модернізовані з урахуванням досвіду найбільш досконалих світових практик, з метою наповнення дохідної бази місцевих бюджетів фіскально-стабільними, надійними та простими в управлінні податками.

Метою статті є оцінка ефективності майнового оподаткування в Україні та розробка напрямків його оптимізації з метою підвищення фіскальної ролі майнових податків в доходах місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми підвищення фіскальної ролі майнового оподаткування у формуванні доходів місцевих бюджетів у сучасних реаліях економіки України перебувають у центрі уваги багатьох науковців. Особливості реформування податкової системи України в цілому та перерозподілу податкового навантаження у бік оподаткування майна досліджують Андрущенко А., Іванов Ю., Кондратенко М., Крисоватий А., Майбуров І., Опарін В., Сибірянська Ю., Соколовська А., Тимченко О., Федосов В. та інші. Віддаючи належне доробку науковців, зазначимо, що поза їх увагою залишились кількісна оцінка фіскальних зрушень у структурі податків на майно та податкових надходжень місцевих бюджетів України. Саме тому в статті увагу приділено зазначеним аспектам в контексті пошуку альтернативних шляхів наповнення місцевих бюджетів та реалізації податкового потенціалу податків на майно в Україні.

Виклад основного матеріалу. В умовах загострення економічної, політичної та соціальної ситуації в Україні, різкого ско-

рочення ВВП, високого рівня тінізації економіки та ухилення від сплати податків, надмірної диференціації доходів населення, зниження його реального рівня, а отже і купівельної спроможності, збитковості переважної більшості підприємств в Україні, необхідність наповнення бюджету для виконання державою хоча б частково покладених на неї функцій, а також покриття фіскального розриву, призводить до нерівномірного розподілу податкового навантаження між суб'єктами господарювання та соціальної нерівності. Майнові податки в цьому контексті мають беззаперечні переваги перед іншими видами обов'язкових платежів, у першу чергу завдяки здатності забезпечувати стабільні доходи бюджету, низькій можливості ухилення та простоті контролю за їх сплатою, а за умови правильного механізму адміністрування – сприяють реалізації принципу соціальної справедливості та фіскальної ефективності в оподаткуванні. Основними перевагами майнового оподаткування з фіскальної точки зору можна вважати забезпечення стабільних надходжень до бюджетів для виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій. Щодо соціального ефекту, то податки на майно є формою розподілу та перерозподілу національного доходу й використовується як додаткове джерело збалансування бюджету без збільшення навантаження на малозабезпечені верстви суспільства, до яких в Україні відноситься більше 90% населення. В Україні в 2012 р. співвідношення активів 100 найбагатших громадян України (а це менше 0,0005% населення країни) з ВВП країни становило 38 % [1], у 2013 р. цей показник склав 23 % [2], що свідчить про надзвичайно високу концентрація капіталу, якої немає в жодній промислово розвиненій країні світу: у Німеччині – 11%, у Франції – 10%, в США – 7%. Тому основне призначення податків на майно повинно полягати в оподаткуванні заможніших верств населення.

Нерозвиненість системи майнового оподаткування в Україні не дозволяє реалізувати їх фіскальний потенціал в повній мірі. На перший погляд складається враження ефективності реформи системи майнового оподаткування у 2010 році, так як сукупні надходження після прийняття Податкового кодексу зростали (табл. 1). Однак така тенденція зумовлена лише надходженнями від плати за землю, оподаткування якої якраз і не зазнало знач-

ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ ПОДАТКІВ НА МАЙНО ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ У 2008-2014 РР., МЛН. ГРН.

Рік	Податки на власність	Плата за землю	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	Податки на майно (всього)
2008	1 558,4	6 681,4	0	8 239,8
2009	1 538,3	8 362,7	0	9 901,1
2010	1 905,4	9 539,9	0	11 445,2
2011	673,7	10 700,9	0	11 374,6
2012	685,2	12 581,7	0,086	13 267,0
2013	576,7	12 802,9	22,540	13 402,1
2014	398,9	12 083,9	44,880	12 527,7

Джерело: побудовано авторами за даними [4].

них змін з прийняттям ПКУ [3].

Так, у період з 2008 по 2014 рр. податкові надходження від плати за землю зросли на 180 % (з 6681,4 до 12083,9 млн. грн.), проте реального фіскального значення цей податок не має досі, так як його частка у доходах місцевих бюджетів в середньому складає 6 % (рис. 1). До того ж зростання зумовлено не розширенням бази оподаткування, а періодичним зростанням ставки плати за землю та нормативно-грошової оцінки землі.

В світовій практиці до податків на власність (податків на майно) відносяться податки на окремі види майна, чистий податок на майно, податки на передачу

права власності на майно та податки на приріст капіталу. В Україні ж об'єктом оподаткування власності є лише транспортні засоби. За останні п'ять років оподаткування транспортних засобів в Україні тричі зазнавало змін без суттєвих фіскальних та економічних ефектів. Якщо до 2011 р. податки на власність в Україні були представлені лише податком з власників транспортних засобів, який сплачувався до бюджету на періодичній основі, то з 2011 р. його замінили збором за першу реєстрацію транспортного засобу (одноразовим, із дуже низькою ставкою, яка, до того ж, не залежала від вартості транспортного засобу). Реформою 2015 року,

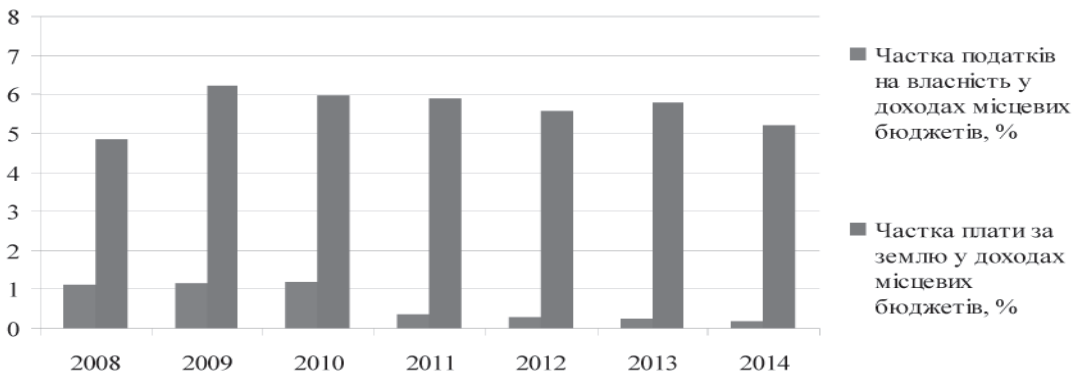

РИС. 1 ДИНАМІКА ЧАСТКИ ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ ТА ПОДАТКІВ НА ВЛАСНІСТЬ У ДОХОДАХ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У 2008-2014 РР.

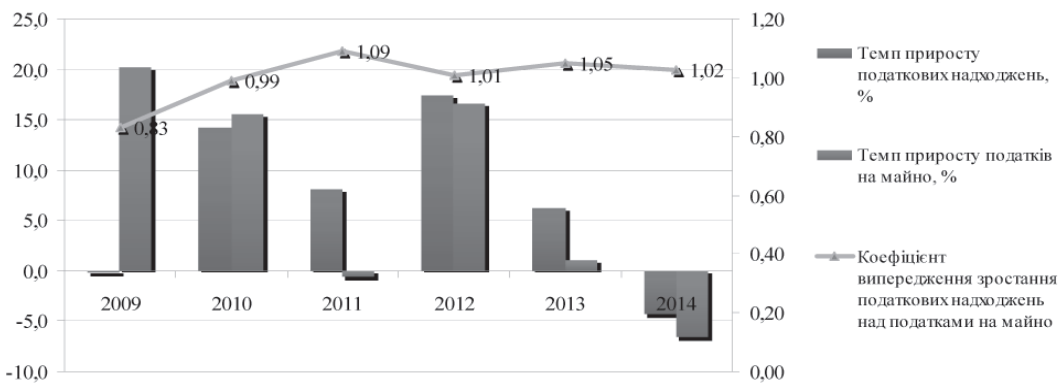
Джерело: побудовано авторами за даними [4].

зазначений збір було ліквідовано, а замість нього запровадили транспортний податок, який об'єднали з платою за землю та податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в податок на майно. При цьому база оподаткування була суттєво звужена. В умовах постійного зростання кількості транспортних засобів в Україні, у т.ч. автомобілів преміум-класу, яхт, літаків, та за правильно розробленого механізму оподаткування, транспортні податки могли б мати значні фіскальні ефекти для місцевих бюджетів без збільшення навантаження на незаможні верстви суспільства та бізнес. Однак в Україні ситуація протилежна. Починаючи з 2011 р., після вступу у дію ПКУ, надходження від оподаткування власності скоротились на 64,6%, у наступних роках негативна тенденція збереглась (у 2013 році ще на 15,8 %, у 2014 р – на 30,8%) (табл. 1). Це зумовило скорочення надходжень податків на власність до місцевих бюджетів в сукупності на 74% за останні 7 років (з 1558,4 млн. грн. у 2008 р. до 398,9 млн. грн. у 2014 р), а його частка у доходах місцевих бюджетів знизилася більше ніж у 6 раз (з 1,13 % до 0,17 %) (рис. 1). Отже, запроваджені ПКУ зміни в оподаткуванні власності не були ефективними, а враховуючи, що з 2015 р. новою податковою реформою базу оподаткування транспортних засобів ще більше скорочено (оподатковуватимуться лише автомобілі, що мають об'єм двигуна більше 3000 куб. см. та терміном експлуатації до 5 р.), надходження до бюджетів від цього податку і далі скорочуватимуться.

Ситуація з оподаткуванням нерухомості в Україні ще складніша. Попри формальне існування податку на нерухоме майно

ще згідно Закону України «Про систему оподаткування», механізму його адміністрування не було розроблено до 2012 р., хоча з 1998 на розгляд до Верховної Ради неодноразово подавалися законопроекти щодо оподаткування нерухомого майна, проте жоден з них не пройшов навіть перше читання. Механізм нарахування податку на нерухоме майно, запроваджений після 2012 року, не досконалий і на сьогодні також зазнав ряд змін. У 2013 р. надходження до місцевих бюджетів лише на 22,5 млн. грн. наповнювались податком на нерухоме майно, у 2014 р., обсяг надходжень зріс у 2 рази (до 44,9 млн. грн.), однак такі суми не вичерпують потенціал оподаткування нерухомості в Україні, оскільки частка даного податку у доходах місцевих бюджетів складає менше 0,02 %.

Суттєвого фіскального ефекту для місцевих бюджетів податки на майно не мали, у аналізованих роках надходження місцевих бюджетів не співпадали з темпи приросту сум сплачених податків на майно, про що свідчить коефіцієнт випередження (рис. 2). Як свідчить коефіцієнт еластичності, зв'язок між аналізованими показниками нестабільний, у 2011 році, при скороченні надходжень податків на власність на 1%, доходи місцевих бюджетів навіть зросли на 13%, а в 2013 році при зростанні надходжень податків на власність на 1%, надходження місцевих бюджетів зростали на 6%. На фоні кризових процесів у країні та масового ухилення від оподаткування, податки ж на майно, які не прив'язані до економічної ситуації в країні, можуть виступати дієвим способом оподаткування прихованих доходів та наповнення місцевих бюджетів. Починаючи з 2011 р. зростання податко-

РИС. 2 КОЕФІЦІЄНТ ВИПЕРЕДЖЕННЯ ТЕМПІВ ЗРОСТАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НАД ТЕМПАМИ ЗРОСТАННЯ НАДХОДЖЕНЬ ВІД МАЙНОВИХ ПОДАТКІВ

Джерело: побудовано авторами за даними [4].

Таблиця 2

СТРУКТУРА ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ТА ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ, %

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Структура податкових надходження місцевих бюджетів, %							
Місцеві податки та збори	1,38	1,37	1,21	3,43	6,35	8,02	9,22
Загальнодержавні податки та збори, що надходять до місцевих бюджеті	98,62	98,63	98,79	96,57	93,65	91,98	90,78
Податки на майно	13,90	16,74	16,94	15,56	15,45	14,70	14,34
Структура доходів місцевих бюджетів, %							
Місцеві податки та збори	0,60	0,60	0,51	1,38	2,42	3,31	3,48
Загальнодержавні податки та збори, що надходять до місцевих бюджеті	42,53	43,36	41,88	38,88	35,69	37,95	34,22
Податки на майно	5,99	7,36	7,18	6,27	5,89	6,06	5,41

Джерело: побудовано авторами за даними [4].

вих надходжень постійно перевищує темпи зростання податків на майно (рис.2.), що зумовлено змінами у законодавстві в напрямку зниження фіскальної ролі оподаткування транспортних засобів.

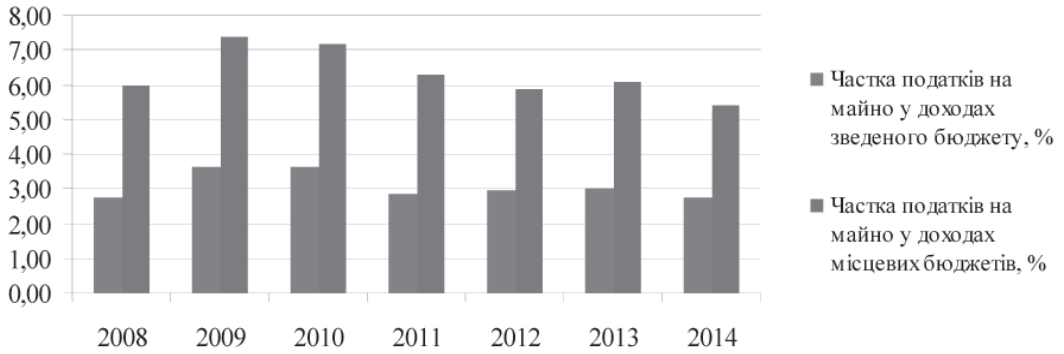
На відміну від України, у постіндустріальних країнах податки на майно забезпечують близько 1/3 надходжень до місцевих бюджетів, зокрема у Канаді - 38% (в окремих провінціях - до 81%), у Франції - 33%, у США в середньому близько 30% (від 10% до 70%, залежно від штату). В країнах з економікою, що розвивається, податок на нерухомість становить 40-80% платежів до місцевих бюджетів. Питомою вагою цього податку у власних надходженнях місцевих бюджетів коливається від 10% в Данії, Фінляндії, Греції, Люксембурзі до 50% в Бельгії, Литві, Латвії, Словенії, Польщі, Словаччині, Іспанії [5].

Позитивний ефект від впровадження податку на нерухомість мають і країни

Центрально-Східної Європи, які провели податкову реформу ще у 90-х роках. Попри усі труднощі країни з перехідною економікою, зокрема Польща, Естонія, Чехія, Словаччина ввели цей податок і сьогодні податкові надходження з нерухомості в цих країнах складають до 9% місцевих бюджетів, що формує стабільну дохідну частину бюджету і гарантує виконання важливих соціально-економічних програм. Найбільша перевага цього податку полягає в тому, що він забезпечує відносну автономію місцевої влади в питаннях самоврядного розвитку та можливість оперативного реагувати на гострі соціальні проблеми на місцях [5, 9, 10].

В Україні податкові надходження місцевих бюджетів менше ніж на 10% забезпечуються місцевими податками і в середньому на 14-15% податками на майно (табл. 2). Це свідчить про досить низький рівень самостійності місцевих органів влади в форму-

РИС. 3 ЧАСТКА ПОДАТКІВ НА МАЙНО У ДОХОДАХ БЮДЖЕТІВ ЗА 2008-2014 РР.

Джерело: побудовано авторами за даними [4].

ванні та розпорядженні власними фінансовими ресурсами.

У результаті реформи 2015, податки на майно включено до складу місцевих податків і зборів, що сприятиме зростанню частки власних податкових надходженнях місцевих бюджетів до 24 %, а у сукупних доходах місцевих бюджетів – до 9 % (табл. 2). Це є суттєвим, але не кардинальним кроком до бюджетної децентралізації в Україні, оскільки на 75% фінансування буде здійснюватись з центру.

В Україні частка майнових податків у доходах зведеного бюджету в 2008-2014 рр. у середньому складає 3,1%, а у доходах місцевих бюджетів – 6,3 % (рис. 3). І хоч даний показник порівняно з країнами Центрально-Східної Європи не надто низький, проте це не забезпечує місцеві бюджети достатніми надходженнями, і як наслідок бюджети регіонів не мають достатніх коштів для забезпечення своєї автономії та продовжують у значних обсягах фінансуватися з державного бюджету України.

Зважаючи на досить низьку фіскальну роль податків на майно у формуванні доходів місцевих бюджетів, доцільно реформувати механізми нарахування та сплати податків на майно та оптимізувати їх структуру в доходах місцевих бюджетів з метою максимального реалізації фіскального потенціалу без збільшення навантаження на незаможні верстви суспільства. З метою перерозподілу податкового навантаження між категоріями платників і зміщення його в бік майнового оподаткування, було змодельовано можливі варіанти надходжень майнових

податків для різних рівнів централізації ВВП в бюджеті через майнові податки. Обмеження оптимізаційної моделі представлені в табл. 3.

В оптимізаційну модель було введено обмеження щодо верхньої (max) і нижньої (min) меж для окремих видів податків на майно. Обмеження встановлювалися відносно частки податків у ВВП фактичному. Так, мінімальна межа для майнових податків буде визначатися, як співвідношення надходжень податків на майно до фактичного рівня ВВП за 2014 р. (табл. 3).

Максимальні межі встановлювалися наступним чином:

1) Щодо плати за землю: так як в переважній більшості землею володіють заможні верстви населення, а плата за землю сплачується мізерна, існуючий механізм оподаткування землі не ефективний. Застосування вартісної оцінки землі при визначенні бази оподаткування та диференціація ставок залежно від величини та місця знаходження об'єкта дозволить підвищити фіскальну роль плати за землю. За нашими оцінками, частка плати за землю у ВВП має збільшитися принаймні вдвічі, тобто становити 1,5 % ВВП [6, С. 280-281];

2) Щодо податку на нерухоме майно: в Україні у 2014 р. налічувалось 19,4 млн. квартир, загальна площа яких становить 1097 млн. кв. м. Якщо усю загальну площу оподаткувати за передбаченою ПКУ мінімальною ставкою (1 % МЗП), то отримаємо 13361,5 млн. грн. податку, що становить 0,85 % ВВП 2014 р. У країнах Центрально-східної Європи частка податку на нерухомість складає від 1,2 до 2,7 % ВВП.

**ОБМЕЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПОДАТКІВ
НА МАЙНО В УКРАЇНІ**

Вид податків	Фактичні дані		Обмеження оптимізаційної моделі податкового навантаження (частка у ВВП офіційному,%)	
	млн. грн.	% до ВВП	Minimum limit, %	Maximum limit, %
Податки на власність	398,92	0,025	0,025	1,000
Плата за землю	12 083,92	0,771	0,771	1,500
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	44,88	0,003	0,003	2,500
Податки на майно	12 527,72	0,800	0,800	5,000

Джерело: розроблено авторами за даними [4, 6].

Механізм оподаткування нерухомості, як і землі є неефективним. Тому для того, щоб податок на нерухоме майно став стабільним джерелом наповнення місцевих бюджетів, потрібно об'єкт оподаткування визначати від вартісної оцінки будівель, а ставки більш диференціювати, у т. ч. враховувати місце розташування нерухомості, термін експлуатації будівлі, етажність тощо. Враховуючи необхідність застосування неоподаткованого мінімуму, а також диференціації ставок, частка цього податку повинна становити близько 2,5 % ВВП [7];

3) Щодо податків на власність: максимальна межа частки податків на власність у ВВП було визначено на рівні 1% ВВП, оскільки за умов скасування відміни збору за першу реєстрацію транспортного засобу (при удосконаленні механізму його нарахування) та паралельного введення транспортного податку, фіскальний потенціал податків на власність міг би зрости [3, С. 280-281; 5].

За результатами оптимізаційної моделі

отримано варіанти зростання співвідношення податків на майно до ВВП та можливі донарахування до місцевих бюджетів. Результати моделювання представлено в табл. 4. та табл. 5.

Модель оптимізації податків на майно (див. табл. 4 та табл. 5) свідчить, що при зростанні частки податків на майно у ВВП основним бюджетоутворюючим місцевим податком може стати податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, адже він має значний потенціал для збільшення податкових надходжень. Запропонована модель при централізації податків на майно у ВВП на рівні 1,5 % дозволяє збільшити надходження до місцевих бюджетів більше ніж у 2 рази, до 23,495 млрд. грн. При подальшому вдосконаленні системи майнового оподаткування, розширення бази оподаткування, запровадження обґрунтованих ставок податків, які б залежали від вартості автомобіля чи квадратного метра, а не від кількості метрів чи об'єму двигуна, можливе зростання рівня централізації ВВП

РІВНІ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВВП У ПОДАТКАХ НА МАЙНО, %

Вид податків	У % до ВВП						
	0,025	0,188	0,350	0,513	0,675	0,838	1,000
Податки на власність	0,025	0,188	0,350	0,513	0,675	0,838	1,000
Плата за землю	0,771	0,893	1,014	1,136	1,257	1,379	1,500
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	0,003	0,419	0,835	1,251	1,668	2,084	2,500
Податки на майно (всього)	0,800	1,500	2,200	2,900	3,600	4,300	5,000

Джерело: розраховано авторами за результатами застосування моделі оптимізації.

до 5% (при цьому загальний рівень централізації не збільшується, а перерозподіляється між видами податків, акценти зміщуються з оподаткування прибутку до оподаткування майна). При цьому можливо досягти збільшення фактичних надходжень майнових податків до 78,33 млрд. грн. Зміщення акцентів у оподаткуванні на майно зменшить навантажен-

ня на бізнес і громадян з невисокими доходами та сприятиме оподаткуванню надприбутків, пасивних і нетрудових доходів. При цьому податкові надходження до місцевих бюджетів будуть тільки зростати.

На рис. 4. представлені фактична та альтернативні структури податків на майно в Україні, розраховані за результата-

ФАКТИЧНА ТА АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ НАДХОДЖЕНЬ ПОДАТКІВ НА МАЙНО

Вид податків	2014	Частка у ВВП, %						
	р	0,8	1,5	2,2	2,9	3,6	4,3	5,0
Податки на власність, млрд грн	0,398	2,943	5,488	8,033	10,577	13,122	15,667	
Плата за землю, млрд грн	12,083	13,986	15,889	17,792	19,695	21,598	23,500	
Податок на нерухоме майно, млрд грн	0,044	6,565	13,085	19,606	26,127	32,647	39,168	
Податки на майно, млрд. грн	12,527	23,495	34,463	45,432	56,40	67,368	78,336	

Джерело: розроблено авторами.

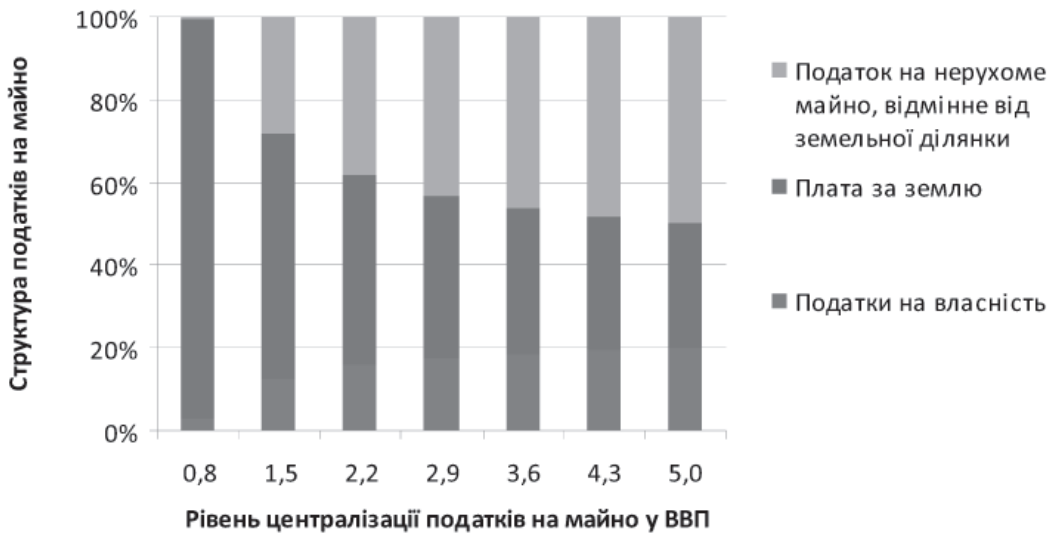

РИС. 4 ФАКТИЧНА ТА АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ СТРУКТУРИ ПОДАТКІВ НА МАЙНО

Джерело: побудовано авторами.

ми оптимізаційного моделювання. З рис. видно, що при зростанні рівня централізації податків на майно у ВВП найбільшу питому вагу у майнових податках має складати податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Оптимальною для місцевих бюджетів України буде зростання його частки до 50%. Також спостерігається зростання частки податків на власність до 20%. Такий перерозподіл у структурі податків на майно за ефективного механізму адміністрування даних податків сприятиме зростанню їх частки у доходах місцевих бюджетів до 33 %, тобто на 28 п.п., що відповідатиме світовим тенденціям. Такі зміни у структурі податків на майно та доходах місцевих бюджетів України сприяли би більш рівномірному розподілу навантаження між різними верствами суспільства та знизили б тиск на бізнес з боку контролюючих органів. Це, в підсумку, відзначилося б позитивним впливом на економічному зростанню та розширенню бази оподаткування в майбутньому, виводу капіталів з тіні [3, С. 281; 8].

Висновки проведеного дослідження. Оптимальне співвідношення податків на майно та ВВП України має знаходитися на рівні 4-5% при загальному рівні навантаження на економіку не більшому, ніж існує на сьогоднішній день. Зміни у структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів у бік оподаткування майна та зменшення фіскальної ролі прибуткових

податків сприятимуть:

- наповненню місцевих бюджетів достатньою кількістю надходжень для більшої автономії органів місцевого самоврядування та виконання покладених на них повноважень (на 65,8 млрд. грн.);
- оптимізації структури податкових платежів до місцевих бюджетів за рахунок збільшення частки стабільних і простих в управлінні (плануванні та адмініструванні) видів податкових платежів (податків на майно), а у перспективі це має призвести до легалізації тіньового сектора економіки;
- збільшенню податкових надходжень майже у два рази, змістивши акценти в оподаткуванні на майно та пасивні та нетрудові доходи (питома вага таких податків зростає з 15% до 90% податкових надходжень місцевих бюджетів).
- зменшенню загального податкового навантаження на виробництво і громадян з невисокими доходами без ризику бюджетних втрат;

Досягнення позитивних результатів у збільшенні податкових надходжень до місцевих бюджетів потребує кардинального реформування механізмів нарахування та сплати податків на майно, так як результати аналізу свідчать про їх низьку ефективність. Серед нагальних напрямків змін слід виділити зміни у визначенні об'єкта оподаткування плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, який має

враховувати їх вартісні оцінки з відповідними коефіцієнтами щодо місця розташування, строку експлуатації, тощо. Подібний підхід варто запровадити при оподаткуванні транспортних засобів. Щоб податки на майно стали дієвими засобами оподаткування предметів розкоші та багатства, зважаючи на значну розшарованість населення за доходами, мають бути диференційовані ставки оподатку-

вання, максимально охоплено обліком всі можливі об'єкти оподаткування, підвищено ефективність контролю, забезпечено відкритість інформації про власників майна в Україні. Останні напрямки є окремими проблемами, що вимагають додаткових ґрунтовних досліджень, що і окреслює напрямки наших подальших наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Золотая сотня: полный список богатейших людей Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bogatyirady.blogspot.com/>.
2. 100 богатейших - 2014 - Рейтинги - Forbes Украина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.ua/ratings/1>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI зі змінами від 10. 04. 2015 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
5. Офіційний сайт проекту «USAID від американського народу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dialogueaics.org.ua/node/5520>
6. Сибірянська Ю. В. Нова модель податкової системи України: перерозподіл податкового навантаження / Ю. В.Сибірянська, М. Б. Кондратенко // Бізнесінформ. – 2014. – № 7. – С. 278 – 283.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Тимченко О. М. Фіскальні ефекти структурних зрушень у податковій системі України / О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська // Економічний часопис XXI. – 2014. – № 1-2 (1). – С. 69 – 73.
9. Яренко Г. М. Сутність оподаткування багатства та його оподаткування в країнах євросоюзу / Бізнес-інформ. – 2013. – №12.– С. 88 – 92.
10. Офіційний сайт Organization for economic Co-operation and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REV#>